

Megjelen minden második napon
kedd, csütörtök és szombat este.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Sátoralja-Ujhely, főtér 9. szám.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Apró hirdetéseknel minden garmond szó
4 fill., vastagabb betűkkel 8 fill.

NYILTÉRŐBEN minden garmond sor 30 fill.

ZEMPLÉN

POLITIKAI HIRLAP.

ifj. Meczner Gyula
főszerkesztő.

dr. Perenyi József
főmunkatárs.

Előfizetési ára:

Egész évre 12 korona félévre 6 kor.
negyedévre 3 kor.

— Egyes szám ára 8 fillér. —

Hirdetési díj:

Hivatalos hirdetéseknel minden szó utána
2 fill. Petit betűnél nagyobb, avagy disz-
betűkkel, vagy kerettel ellátott hirdetések
termérték szerint egy négyszög centim.
után 6 fill. — Állandó hirdetéseknel ár-
kedvezmény.

Nagy idők.

— nov. 30.

Nemzetek történetében a nagy idők kifejezés alatt azokat a korszakokat szoktuk érteni, melyekben az illető nemzet életképességének, hazaszeretetének olyan monumentális bizonyítékait adja, hogy az elődök ezen kori munkássága a késő századbeli utódok előtt is fényes példaként ragyog s azokra amidőn kegyetlenesen emlékezik vissza, mint egy utmutatást nyer a nemzeti élete ellen intézett támadások leverésénél követendő eljárásra.

Korunkat, jobban mondva napjainkat, méltán nevezhetjük nagy időknek.

Ismét tört ellenünk az erőszak; ismét odajutottunk, hogy fegyveres erő, csendőrszuronyok segítségével kísérlette meg a vissza-vissza térő rém jogaink elközbizását. Nem bir beletörődni abba, hogy mi önálló, független nemzet legyünk, mely csak saját alkotmányára alapszik, saját törvényei szerint, minden idegen befolyástól mentesen kormányozható.

Alkotmányos nemzeti életünknek védőbástyái, legfőbb őrei a vármegyék voltak már egy évezred, tehát állami létünk megszületése óta.

Az erőszak természetesen ezeket a bástyákat igyekszik tehát lerombolni, vagy legalább egyelőre harcképtelenségig meg rongálni. Jól tudja, hogy ha a vármegyei önkormányzatot megtörte, akkor többi munkája megvan könnyítve,

A mi szentélyünkbe, vármegyénk ősi székházába is zsandárcsapattal szállásolta be magát az erőszak. Elvakultságában arra utazott, hogy pecsétletörések, szuronyerdők, puskaropogás útján megfészkelje magát közöttünk és a többi azután könnyen megy.

Micsoda vakság, mily rövidlátás! Nem ismerik ezek az erőszakoskodók a magyart, aki egy jó szóért, vitam et sanguinem-et kiált, de a tulkapásra daccal, törhetlen kitartással felel s oda kiáltja Dókus Gyulával e vármegye 300 ezer lakosa: „ez a derék megtörhető az erőszak által, de meghajolni soha sem fog.“

Nagy idők ezek a mostaniak a mi vármegyénk történetében! Visszatért 1861, amikor a császári adót egzekváló zsandárok támogatására Ujhelybe érkezett

katonaság a vármegye székházát megszállotta, a tanácskozó termeket elfoglalta és onnan a „vármegye bizottmányát“ kiszorította. Dözsölő császári katonaság orditozása hangzott szerte ami vármegyénk ősi székházában 1861. július 1-től néhány hétig, míg népünk ellentálló erején meg nem tört az erőszak s szégyenkezve tért odujába.

Dicsőségünk, büszkeségünk ez az ősi székház, melynek falai oly sok megpróbáltatásról beszélhetnek már!

Nem is fog e falak közt az erőszak soha állandó tanyára lelni, kérész életü lehet, de Zemplén hazafias népével nem dacolhat eredményesen.

Most is csak ott állunk, hogy az erőszak kiakarja e szent hajlékból legjobbjainkat tiltani.

Nem baj. 1861. július 1-én a vármegyei bizottmánytól kizárt „Megyei közönsége“ gyűlést tartott — a helybeli piaristák rendházában. A hazafias papok, akik közül Erdőssy Imrék kerültek ki, készséggel, örömmel nyitották fel rendházuk kapuit az erőszak által hontalanokká tették előtt. Ott gyüleseztek és lehet hogy ott fognak ezután is. Oda csak nem megy zsandár, katona? Vagy ha igen: hát majd gyülesezik az a „Megyei közönsége“ máshol. Nem a hely adja meg a fejleményeknek az értéket, — az emberek adják azt meg.

1861-ben Zemplén vármegye főispánja, gróf Andrássy Manó elnököl a piaristák rendházában tartott közgyűlésen.

Most nem elnököl a főispán ott, majd választ az a tanácskozó „Megyei közönsége“ elnököt. Most a főispán elnökölhet a vármegyei ház feltört nagytermében, zsandároktól körülvéve, de a piaristák háza nyitva van azoknak, akik dicső apák hagyományaihoz nem lettek hűtelenek.

Ne aggódjunk; ami hazafias piaristáink élnek még, az ősi székházba is vissza fog még térni — és pedig diadallal — a jog, törvény és igazság!

Ugyanez időtájt történt, hogy egyik — velünk szomszédos — vármegye élére is cs. és kir. biztost küldött ki az erőszak. A megyefőnök karhatalom segítségével beült a főispáni székbe és tisztelgésre rendelt maga elé boldog-boldogtalant.

Az erőlködés azonban hiábavalónak bizonyult. (Éppen mint

Zemplénben.) A berendelt tisztelgők közül egyetlen-egy szomszédos falucska előjárósága jelent meg, élén a tanítóval, aki a küldöttség szónoka volt.

A becsületben megöszült, igaz magyar érzésű kálvinista tanító által vezetett küldöttséget ropant örömmel fogadta az új megyefőnök. Öröme azonban rövi deszen elszállt, mert a küldöttséget vezető tanító ezzel kezdte a szónoklatát:

„Dicsőséges ősök elkörososult ivadéka...“

Folytatnia nem is kellett, a megyefőnök, aki valóban ősi nemes magyar mágas család elfajult unokája volt, — szedte a sátorfát és elkotródott a vármegyéből.

A nagy idők vissza-vissza térnek!

— nov. 30.

Nyilt levél. Staut József a következő nyilt levelet intézte Dókus Gyula alispánhoz, melynek közzétételére egyidejűleg lapunkat is felkérte:

Méltóságos Alispán ur!

Arról értesültem, hogy a Méltóságod gondozására bizott és Méltóságoddal ma teljesen szolidaris vármegyei tisztikarnak, Méltóságod elnökelete alatt, f. hó 27-én tartott értekezlete ellenem a bojkottot kimondotta.

Mélyen sajnálom, hogy jövőben nélkülözniem kell a tisztikarból azokkal való érintkezést, akikhez engem a kölcsönös kiismerés alapján megszilárdított és becsületes alapon épülő barátság szálai fűztek.

Meg vagyok győződve, hogy az engem, kötelességem teljesítése közben ért, ép oly igazságtalan, mint méltánytalan megállapodásnak indító oka nem lehet más, mint a politikai helyzet s ebből ellenem felhasznált hangulat.

Ép azért kinyilvánítom, hogy a tisztikar azon tagjaival szemben, akikhez engem, a multak révén az igaz barátság szálai fűztek, — habár engem ma ismerniök tilos, — mivel ez másképp nem lehet: én ezentúl is érzem és a jövőben is istápolni fogom irántok való változhatatlan nagyrabecsülésemet.

A többivel törődjék más!

Sátoralja-Ujhely, 1905. nov. 29.

Tisztelettel:

Staut József.

A fenti nyilatkozat tartalmát mérlegelve, magunk is érdeklődtünk a dolgok iránt s utánjárásunk eredményeként közölhetjük, hogy a jeltt ügyben, hogy t. i. a vármegyei tisztviselői kar Staut főispáni titkárt bojkottálta, illetve kebeléből kizárta volna, értekezlet e tárgyban a tisztikar részéről nem tartott s ilyen

határozat nem is hozott, ami természetesen is, mert Staut Józsefet mint aki miniszteri segédtitkár, tehát állami tisztviselő és a megyei tisztikar kötelekébe nem tartozik, a megyei tisztikar saját kebeléből ki sem rekeszthette.

Nyilatkozat. A Felsőmagyarországi Hirlap folyó hó 25-én megjelent 95. számának első oldalán „Készülünk“ és második oldalán „Gyászmagyarok“ című cikkeiben személyem ellen intézett támadással szemben kénytelen vagyok a következőket válaszolni: A sátoralja-Ujhelyi postahivatalnál ez idő szerint hat altiszt van alkalmazva, kik közül öt a mozgópostával menetrend szerint minden nap utazik. Ezek állomáshelyükre visszatérve egyszer éjjel, máskor pedig félnapig pihennek. Azonban jelentéseik megtételére, vagy rendeletek átvételére a hivatalban ez alatt a fél nap alatt is meg kell jelenniök. A hatodik altiszt, mint pénzes-levélhordó egész nap a várost járja. Ez a szolgálati beosztás egyáltalában nem szenvedett változást, tehát már fizikai idő hiányában sem dolgozhatott két napig, de még rövidebb ideig sem Staut főispáni titkár ur hivatali szobájában vagy magánlakásán és nem irhatta a meghívókat és rendeleteket egyik altiszt sem, amint a közlemény állítja. — A közleményből csak annyi igaz, hogy miután Staut titkár ur a vármegye által eltiltott rendszerezett huszart igénybe nem vehette, folyó hó 21-én felkért, hogy egy megbízható emberrel hozatnám el este a postáját a postahivatalból, amit meg is tettem s ezen tettemben csak a legnagyobb elfogultság találhat hibát. Kijelentem azonban, hogy tudtommal felesketett postai közeg egy percig sem állt a főispáni titkár ur irodai szolgálatában. Végül csak azt jegyzem meg, hogy nézetem szerint helyesebb lett volna a tényállásról előbb felvilágosítást szerezni, mint ilyen módon agyuból verébre lövöldözni. Sátoralja-Ujhely, 1905. november 26. Rosznáky Gyula, posta- és táv. felügyelő.

Demko képviselő okvetetlenkedése. Vármegyénk egyetlen Tiszapárti képviselője, Demko Kálmán legujabban arra a szerepre vállalkozott, hogy a haladó pártba csalogatja a szabadelvű párti képviselőket. Evégből Demko ur budapesti lakásán konferenciára hívta meg a szabadelvű párt 20 képviselőjét, de ezeknek volt anynyi eszük, hogy megérezték a sáfáranyságot s nem ültek fel Demko ur kerítésének. A konferencián senki sem jelent meg, sőt a szabadelvű párt egyik előkelő vezető politikusa igen kemény szavakkal ítélte el Demko alattomoságát.

A város újabb korszakából.

(Folyt. és vége.)

7. A Dianna-fürdő hiányai megszüntetendők s abban hideg víz-osztály létesítendő. Az elsőhöz szívesen járulok hozzá, a tisztaságról gondoskodni, az által hogy fürdőt építenék

RUM, COGNAC és TEA

nagy választékban és jutányosan kapható
HRABÉCZY KÁLMÁN gyógyáru üzletében (DROGERIA.)

Sátoralja-Ujhely, Főtér.

lehet egy város feladata, de hogy egy város állítson fel hidegvíz gyógyosztályt, ezt nem tartom egy város feladatának az elhanyagolt okokon kívül már azért sem, miután Zemplénben nem lévén hideg víz intézet, valószínűnek tartom, hogy a vízvezeték létesítésével akad oly vállalkozó szellem, ki egy, a modern követelményeknek megfelelő fürdő-szanzatoriumot fog felépíteni, hol a gyógykezelés orvosi felügyelet alatt lesz alkalmazva, milyen a városi fürdőben semmi esetre sem lehetne. Legyen jó s tiszta gőz- és kádfürdők s tartsuk azt rendben, kellő ellenőrzés s felügyelet alatt, ezzel mint város eleget tettünk a humanizmusnak is.

8. A szegényház felállítását s ellátását az hiszem a tervezet szerint nem fog nehézségbe ütközni, mivel a borságnépek e célra fordítása és a lakosok adományai, kik ez által a koldusoktól megszabadulnak, mérsékelni fogja jelentékenyen a város anyagi hozzájárulását.

9. A színház, városház, parkirozás és heti- s napipiac kérdését, amennyiben egymással összefüggnek, kísérlem megoldani.

Kétségtelen, hogy a napipiacot jelenlegi helyéről el kell tenni, hiszen a városnak ugyyszólván legszebb részét ékteleníti az el, a kérdés az: hova jöjjön? hogy az lehetőleg a központban is legyen s még sem valamely főterét a városnak rondítsa állandóan el. Nézetem szerint ennek leginkább megfelelne a „Vörös ökör” udvara. Ugy tudom, hogy ezen épületből 200—220 ezer koronáért meg volna szereshető, illetőleg 200,000 korona s a városnak a Borsi-háton levő földjeit. (Valamikor 60,000 forintért lett a városnak felajánlva s akkor nem kellett, pedig ha megvesszük, de sok másként lett volna.) Igaz, hogy kellene még legalább 50,000 korona befektetés s akkor abba elhelyezhető lenne a városház, rendőrség, toloncház, seprősök, tűzoltóság s a városi fogatok az első udvarban, míg a hátsóban lenne a piac tér árucesarnokaival, a színház vásárcsarnokká lenne átalakítva s a mostani rendőrségi épület demolorozva. A jelenlegi városház pedig ily helyen könnyen s jól lenne értékesíthető, hasonlóan a jelenlegi városi major. Meg vagyok győződve, hogy a kereskedések, árucesarnokok bére a befektetett tőke %-át e helyen szépen behozná. Vannak, kik a jelenlegi tornacsarnok helyét tartják alkalmasabbnak a napi- s heti piac tere. Részemről nem találom helyesnek, nem, egyrészt azért, mert jelenleg két nagy tere van még a városnak, a Heeske s tornacsarnok terének egy része. Mindkét teret vásártérre alakítani megfontolatlanúság lenne, de nem, másrészt azért, mert az építkezési bizottság egy igen szép a város e részét átalakító tervet fogadott el s terjeszt a képviselőtestület elé, melyhez a mérnöki felvételt egy éve lesz, hogy megkapni nem tudja. A terv a következő s igen érdemes azzal foglalkozni:

A Korona-utca meghosszabbíthatnák a tornacsarnok téren ki a vasúti töltésig, a mostani sziget közepén egy hatalmas nagy körönd lenne, melynek közepébe valamely középület, kioszk, vízmedence vagy szobor (esetleg Rákóczy) jönne s innen kis töréssel a Dianna kert végében menne tovább a széles 4 fasorral szegélyezett út, melynek oldalain aztán villaszerű épületek előkertekkel épülhetnének s a Ronyva ág mentén betorkolva a gyártelep felé vezető utba, míg a nagy hid felé benyúló földnyelv szinte 4-es fasorral sétálóhelylyé lenne alakítva s a Dianna kert mellett lefutó árok tovább helyezve a kert szélére, befednék. A város a Dianna kert végén lévő nagy mélyedést nagy részben planirozta s itt sok házhelyet tehetne eladóvá, melyből az átalakítási munkák fedezetet nyernek.

Türhetlen állapot heti vásárok alkalmával az, hogy a városnak majd-

nem minden nagyobb utcája a szekér elárusítással elfoglaltatik, veszélyeztetve a közbiztonság s közlekedést, inficiálva az ott maradó trágyával s lehetetlenné téve a tisztántartást s azonkívül megnehezíti az ennyi helyen szétszórta élelmi cikk vásárlását is. Ha már van vásárterünk, tegyük oda a heti vásárok szekér elárusítását is. Most már a tűzoltó lak-tanya mellett az utca planirozva lett s a szomszédokban levő Grünberger-féle bánya kötermelékével kitűnő macadám utat lehetne készíteni.

Jobb szerettem volna én is miként azt Chudovszky Mór dr. cikkében e lapok hasábján írta, hogy a Heeske-tér park legyen, de akkor vásár s heti vásár terünk nincs, ha csak nem a dohánygyár háta mögötti rész, melytől nagy az idegenkedés s melyet igen távol lenni gondolnak. — Előre tudom, hogy e tervnek a szekér elárusítás központosságának sok ellensége akad különösen a jelenlegi elárusítási helyen levő koresmárosok s szatócsok személyében, de pár ember érdekének 20,000 ember érdekét feláldozni nem lehet, salus rei publicae suprema lex.

Városi parknak legalkalmasabb lenne a gróf Hardenberg-féle kert, hozzávéve a Kleinman-féle telekből a házakig terjedő részt s utat nyitni a Virág-utca felől Behyna Miklós háza mellett a Ronyva parton s az egészet összekötni a koresolya-tér s uszodával.

Amennyiben a színház vásárcsarnoknak lenne átalakítva, új színház lenne építendő a jelenlegi napi piac-tér mellett azon ronda épület-csoportból, mely a templom háta mögött van. Főlemelni s lépcsőzetes feljáratot készíteni fogozá s előtte a mai napi piac-teret faragott kőfallal s erre faragott kő ballusteres korláttal elválni s a tér közepére jönne a Kossuth-szobor. Hasonló korláttal lenne ellátva a mostani Széchenyi-téri kert s ily faragott kőkorlát jönne a bazárszerűen egyöntetű stílusban átalakított templom alatti boltok felé, mely az összeköttetést képezné a templom előtti s mögötti kis park között. Ez a ma ronda hely lenne a város legszebb része, a hova méltón lehetne elhelyezni Kossuth Lajos szobrát.

Meg vagyok győződve, hogy ha akad valaki, ki fáradságot vett magának ez álomnak beillő tervet olvasni, annak íróját ideális rajongónak fogja tartani s az egész tervet a jövő ezred regényének s nem is esodálkozom, hiszen első tekintetre egy merész fantáziának látszik az, de ha ironnal kezünkben számitani kezdünk, a képtelenségek nagy része valóra válhat, természetesen nem a pótdó emelése nélkül, de ezzel le kell számolni, miután a képviselőtestület egyhangulag elfogadta ugyyszólván minden pont szanálását, a kérdés most csak az, félig-e és rozsul, vagy egészen s jól hajtja végre azt. Győzzön a jobb s a városra üdvösebb! de vigyázzunk s okuljunk a múltakon, a mit most alkotunk, évtizedek esetleg egy századra alkotjuk s alig tehetjük jóvá az elkövetett hibát, a város lakóinak anyagi érdeke mellett vezérreljen modernebb gondolkodás. — Ha közleményemnek egyéb eredménye nem is lesz, mint hogy ez által alkalmat adtam a tervet megbeszélésére s ez által az eszmék tisztulására s egy egységesebb, jobb terv kialakulására, — céloim elértem.

Egy képviselőtestületi tag.

Zemplénavármegye magyarosodása.

— nov. 30.

Zemplénavármegye magyaroságát a XVIII-ik század elején tűz, vas, dög-halál pusztították. Kivette részét ezen katasztrófából is, mely a felsőtiszai magyaroságot a kuruc háborúk, különösen pedig a II. Rákóczy Ferenc szabadságharc alatt csaknem megszemmisítették. Ismerjük a Kassán állomásozott császári őrség emberte-

len vérengzését, mely a mongol hordák barbarizmusának alig engedett valamit akár kegyetlenség, akár a vad prédászomj szempontjaiból. A hegyaljai zendülés vére fojtása, Tokaj lakosságának lemészárolása, a melynél az oltárlépcsőjén sem irtalmazott az odamenekült nőknek és gyermekeknek az egyenruhába bujt emberbarom, a népek ismételt kifosztása, amire fogható a török sem művelt, földön futókká tették vármegyénk magyaroságának nagyrészét. Babocsay krónikáját olvasva, elszorult az ember szíve. Hát még amit leírni sem lehet. A népirtó csapatok legborzalmasabbika azonban a pestis volt, mely a Rákóczy-féle szabadságharc vége felé kitörve vármegyénk alsó — magyar lakta — vidékein szinte hihetetlen pusztítást művelt.

Nines ugyan megbízható adatunk arra nézve, hogy mekkora lehetett vármegyénk lakossága s abban a magyarság a szatmári békekötés után, de ha figyelembe vesszük az 1720-ik évi adókötelesek összeírását, amelyből megközelítő pontossággal kitűnik, hogy Magyarországnak (Erdélyt is bele számítva) 250,000, a szorosán vett Magyarországnak pedig 170,000 lakosa volt, keveset tévedünk, ha a propagatív valószínű méreteit figyelembe véve vármegyénk lakosságát 80,000-re s ebben a magyarságát 30,000-re becsüljük.

A jelzett összeírás és II. József uralkodása közötti időre esik országnk benépesítése német, oláh, cseh, vend, horvát, görög, bolgár, montenegrói, szerb, sőt francia, spanyol, olasz, hollandi bevándorlók. Amint napjainkban Amerikát árasztja el a bevándorlók serege úgy özönlöttek akkor hazánk Európa néptöredékei. Országunk német lakosságának zöme ekkor telepszik meg. Mária Teréziának és II. Józsefnek csak a német telepesei hétmillió forintjukba, tehát az akkori értékviszonyok szerint óriási összegű pénzükből kerültek¹⁾ eianyryra, hogy a bevándorlást korlátozni kellett, noha az ingyen osztogatott földből volt elég.

A német telepítés tervszerűen a magyarság körülkerítésével vitetett keresztül s hogy munkájuk sikere biztosítsák, a felvidék tót, ruthén lakossága kisebb-nagyobb rajokban irányított a termékeny gyér népeségű alföldre. Valjon ezen időre esik-e a ruthén községek telepítése vármegyénk magyarlakta vidékein, különösen pedig a Bodroghközön, biztosan meg nem állapíthatjuk, de nagyon valószínűnek tartjuk.²⁾ Hogy a német telepítések ezen időre esnek, az kétségtelen. Svábjaink ősei egyszerre vándoroltak be a rakamaziakkal, valamint az abaujmegei Szántó környékbeli svábok őseivel. Szerenes, Tolcsa is nyert ruthén lakosságot, az előbbinek „tót utcája” ebből az időből maradt fel.

Az első hiteles népszámlálást II. József parancsára 1785-ik évben ejtették meg s a reá következő években megismételve 1787-ik évben tették közzé annak eredményét, mely szerint Magyarország népességét tekintében megközelítette Spanyol és Angolországokat, de abban a magyarság számaránya ijesztően kicsiny volt. A nyolcmillió lakosságból két és fél millió volt a magyar, vagyis 29% a 71% nem magyarral szemben. Bánatos érzést keltő számarány. Várták is az időt ellenségeink, amikor a „tenger elnyeli a folyót.”

Es mi történt? Csoda! A letiprott, elnyomott magyarság dacolva minden ártalommal, amit adáz, gyűlölködő kormány kieszt, elsöpörte utjából fejlődésének akadályait. A germanizáló királyné „drága” (7 millióba került) németjei már a második geneatiójukban magyar ruhában járnak, a magyar szótól nem idegen-

¹⁾ Dr. Ajtay József. A magyarság fejlődése az utolsó kétszáz év alatt.

²⁾ Nagyon leköteznének a főt. lelkész urak, ha az anyakönyvnek alapján tájékoztatnának.

kednek s betelepítésüktől számított alig egy század alatt legnagyobb részük, lélekben, nyelvben magyarrá válnak. A hegyvidékre szorult magyarság letolul az alföldre, ahol a gazdag vidéken merész gyorsasággal szaporodnak el és olvasztják magukba a szomszédos idegeneket. A jó öreg Schwartzner 1809-ben örömmel írja (németül) hogy minő szépen magyarosodik a német, a tót, a rác pedig akkor még alig 30% volt, a magyarság a nem magyarokkal szemben és a múlt század harmincas évében már Kiskőrös magyar városként szerepel. Hevesmegyében pedig vagy tíz német és tót telepítésü község teljesen megmagyarosodott. Szeged, Debrecen, Hódmezővásárhely tiszta magyar városokká lettek, mert nem voltak ám azok s a múlt század elején tulnyomóan idegen ajku városok 90% részben, tulnyomóan megmagyarosodtak. Ilyesmire egyebütt aligha van példa. Pedig . . . bizony a reánk rakott teher alatt növekedtünk. Meg kellett küzdenünk ellenségeinkel véres csatában, gyilkos politikákkal a tüzhelytől kezdve a szent egyházig, meg a veritékes munkánál, amelynek eredményén a rovásunkra hízta meg, ami rettenetes indolenciánkkal is. És mégis előre törtünk bámulatos módon a 29% magyarból 51.4% lett s azon felül egy millió nem magyar beszél magyarul. Bizony maholnap a folyó nyeli már el a tengert.

Ezen visszaillesztés után térjünk vissza vármegyénk magyarosodásához.

Zemplén vármegye az öt északkeleti³⁾ vegyes lakosságú vármegyék között területre nézve a második, lélekszáma, valamint a magyarság létszámára nézve első. Tehát az említett öt vármegye közül Zemplénnek van legtöbb magyar lakossága. A viszonylagos számarány szerint azonban Abauj-Torna vármegye magyarabb Zemplénnél, mert amíg minálunk 174,000 magyarral szemben 15,000 nem magyar ajku jelentkezik, addig Abauj vármegyében 114,000 magyarral szemben az idegen ajkuak száma csak 42,000, vagyis amíg Zemplén csak nagyobb felében magyar, Abauj háromnegyedében az. A többi vármegyék magyarságának számaránya sokkal kedvezőtlenebb.

Osszehasonlítás alapjául pedig azért vesszük a felsorolt vármegyéket, hogy szembe tüntessük hol, minő ütembe halad elő a magyarosodás, a mire ezen vármegyék azért alkalmazsok, mert a magyarságnak mindenikben a nemzetiségek nagyobb, vagy jelentékenyebb számával kell felvennie a küzdelmet, míg például Borsod, Szabolcs, a tisztább magyar vármegyék közé tartoznak, amelyekből megfelelő tanulságok kevésbbé meríthetők, noha nem zárkozunk el attól sem, hogy az utóbb említett vármegyék ethnikai tünetei közül a jelentősebbekre reá ne mutassunk.

Meg kell jegyezünk különben, hogy Abauj vármegye magyarságán jelentékenyen lendített a kis, de csaknem teljesen (98%-ban) tiszta magyar Torna vármegyével történt egyesítése. Viszont Zemplénavármegye is gyarapodott 1838. óta magyar lakossága községek hozzácsatolásával,⁴⁾ a mely azonban a magyarság létszámának növekedésébe jelentéktelen süllykét nehezít.

Ha Abauj vármegye magyarosodását vármegyénkével összehasonlítjuk, első tekintetre szemünkbe tűnik, hogy Abauj vármegye lassabban magyarosodott a mi vármegyénkénél; ugyanis volt Abaujnak 1838-ban 166,000 lakosa, ebből magyar volt 100,000, nem magyar 66,000.

A legutóbbi népszámlálás szerint van Abauj-Torna vármegyének 156,000 Kassa városával együtt 190,000 lakosa, ebből magyar 137,000 nem magyar 53,000. Amde ebből le kell vennünk 22,000 magyar lakost, mert a Fényes Elek kimutatása még csu-

³⁾ Abauj, Zemplén, Ung, Bereg, Máramaros.
⁴⁾ A hegyközi községek.

pán Abauj vármegyét tünteti fel. E szerint a régi Abauj területén 170,000 lélekből 117,000 magyar lakossal szemben áll 53,000 nem magyar, vagyis Abauj vármegye Torna nélkül 51% nagyobb magyar lakosságot mutat fel.

Abauj vármegye magyarsága 65 év alatt körülbelül 35%-al emelkedett, holott Zemplén ugyanazon idő alatt több mint 75%-al 100,200-ról 174,000-re. Különben feltűnő az is, hogy Zemplén vármegye népességének szaporodása is jelentősen nagyobb, mint Abauj vármegyéjé. Az okokkal később kívánok foglalkozni.

Dr. Kossuth János.

HIREK.

Személyi hir. *Arnóthfalvy* István tábornok, dandárparancsnok a helybeli honvédszászlóaljnál szolgáló teljesítő pótartalékosok megszemlélése céljából városunkban tartózkodik.

Apponyi Albert gróf átutazása. Az egyesült ellenzéknek egyik ünnepe volt, vasárnap reggel 6 óra 38 perckor a Budapest felől érkező személyvonattal városunkba érkeztek. Apponyi szombaton este 9 óra 15 perckor indul Budapestről több képviselő társaságában és Ujhelyen keresztül Máramarosra utazik, hogy ott a függetlenségi párt alakuló nagygyűlésén részt vegyen. Apponyi a képviselőkkel egy óra hosszáig fog az állomáson időzni és a 7 óra 39 perckor Csap felé induló személyvonattal utazik tovább.

Áthelyezés. *Kardos* Lajos esongrádmindszenti állami népiskolai tanító az ujonnan szervezett beretői állami iskolához lett áthelyezve.

Advent. Megkezdődnek dec. elején a hajnali misék. Három héten keresztül, amikor még sötét van, kora hajnalban kivilágítják a templomokat és a hívő közönség áhitattal gyűl egybe a hajnali misékre. — Ezzel jelképezik azt a kort, amikor már nagy üldözéseknek voltak kitéve a keresztények és dugva, elrejtőzve, északa kellett bemutatniok a szent misét és lopva, titokban surrantak be a templomokba a hívők. Dec. hó 3-án kezdődik Advent és tart karácsony napjáig. Ez idő alatt a sátorhajhelyi rom. kath. templomban hajnali 6 órakor lesznek a „Roráté”-k megtartva.

Változás egy szerkesztőségben. A helyben megjelenő Fm. H. szerkesztőségbe dr. *Buza* Barna ismét visszalépett; jelenleg a lapot szerkesztik: dr. *Buza* Barna és *Székelly* Albert, a felelős szerkesztő dr. *Fehér* Márton.

A városi képviselői vacsora. A minden második héten megtartani szokott képviselői vacsora és összejövetel a Kovácsné-féle étteremben folyó évi december hó 2-án este fél 8 órakor fog megtartani.

A sátorhajhelyi kereskedő ifjak egyetemen alakuló gyűlését vasárnap délután tartották meg. A szép számban megjelentek lelkes örömmel járultak a nemes cél megvalósításához, mert szükségét látják annak, hogy összetömörülve, maguknak ott-hont létesítsenek, hol szórakozás és szakfelolvasások által önművelődjenek. Hogy némes elhatározásokat siker koronázza, főnökeiket kéri fel, hogy őket ebben úgy erkölcsileg mint anyagilag támogassák, mert csak így számíthatnak biztos sikerre. Az ügy további vezetésére ideiglenes tisztí kart is választottak és pedig: Elnök: *Vértesi* Zsigmond; alelnök: *Komáromi* Izidor; pénztárnok: *Barna* Dezső; titkár: *Péter* Károly; jegyző: *Schwarz* Manó.

Halálozás. *Gyulai* Ignác helybeli kőművesmester f. hó 27-én, hosszabb szenvedés után 50 éves korában elhunyt. Temetése november 29-én volt általános részvét mellett.

Meghempergetve a hazáért. Különös kalandon esett át egyik helybeli birtokos f. hó 27-én este. A vármegyei ház kapuja alá tévedt be, hogy egy gyenge éljént vagy abucgot megerecszen. Nem tudjuk melyik volt szándékában csak annyit tudunk, hogy a megyeház előtt álldogáló ezernyi tömeg közre fogta a békés természetű polgárt s pokoli zsvajjal kísérte a Rákóczi-utca felé, — mert a főispánt vagy legalább is Wohlman Kázmért gyanította benne. A Rákóczi-utca egy — kevésbé megvilágított helyén aztán neki esett a tömeg és irgalmatlanul meghempergette a sáros utcán. — Így is lehet némelykor népszerűsége szert tenni. Az áldozatnak szerencséje, hogy kövek nem voltak az uton, mert aligha inalt volna el ép koponyával.

Póttartalékosok harszerű lövése. A helybeli honvédszászlóalj pótartalékos csapata ma délelőtt a Ritka-hegyen harszerű lögyakorlatot tartott *Neubauer* Emil százados parancsnoksága alatt. A pótartalékosok ezúttal éles golyókkal löttek különböző alakú céltáblákra. A harcászati lögyakorlaton jelen volt a honvéd dandárparancsnok, *Arnóthfalvy* István tábornok is.

Öngyilkosság. Folyó hó 27-én délután fél 1 óra tájban egy életunt fiatal ember oltotta ki életét önkézzel. *Malátsik* Mihály hentes, aki még csak 29 éves volt, egy 12 mm. átmérőjű forgópisztolyjal jobb halántékra lötte magát. Mire dr. *Stern* Ármán városi orvos *Kellner* Sámuel rendőrkapitánnyal a helyszínre érkezett, még életben volt és csak az nap este fél 9 óra körül szenvedett ki. Az öngyilkos fiatal embert folyó hó 29-én délután temették szüleinek Széchenyi-téri lakásáról nagy részvét mellett.

Felsült zsebmetszők. A folyó hó 27-iki főispáni installációra lerándult egy kis üzletet csinálni *Krausz* Lipót és *Csulí* Mihály is. Nyilván abban a reményben ringatóztak, hogy a nagy tolongásban könnyen szert tehetnek majd egy kis pénzre. A két zsebes azonban az édes reménységénél tovább nem jutott, mert *Kaszárda* rendőrőrmester és *Szladek* szakaszvezető mindkét alakot felösmerték és egész napra ártalmatlanná tették. A hűvösre került zsebmetszők ellen különben másrésztől is panaszt emeltek. Amerikai kivándorlókat zsaroltak meg fejenként 10—10 koronáig.

A Sárospataki Takarékpénztár Részvénytársaság folyó hó 26-án dr. *Ballagi* Géza elnöklete alatt tartott közgyűlése, az alaptörvény és a tartalékoknak 250,000 koronával történt felemelése következtében, az alapszabályokat megfelelőleg módosította. A nevezett intézet alaptörvénye már most 300,000 rendes tartalékalapja 200,000 rendkívüli tartalékalapja 70,000 tisztviselői nyugdíjalapja 80,000 s kamat tartaléka 20,000, vagyis alap és tartaléktörvénye összesen 670,000 korona.

A jegyző kutya. Furcsa megtiszteltetésben részesült a tokaji járás egyik jegyzője, aki nagy pontossága miatt a vidék teljes elismerését bírja. Ugyanis V. J. plébános, vármegyei bizottsági tag akart lenni s hogy ezen szép álláshoz hozzájuthasson, többek előtt felszólította Sz. Gy. körjegyzőt, hogy ő reá szavazzon és a választó polgárokat is az ő pártjára terelje. Mikor a körjegyző kijelentette, hogy szavazatát már másnak ígerte oda, a plébános mérgesen oda kiáltott a jegyzőre, hogy „a jegyző az alispánnak és a főszolgabírónak csak olyan kutyája, mint az ő (t. i. a plébánosé) kopókutyája, tehát oda ugat, ahová a gazdája parancsolja.” Sz. körjegyző, mint köztisztviselő a szokatlan titulus által megsértve érezte magát s e miatt a plébánost becsületsértés címén beperelte. A kir. járásbírósa a körjegyzőt a „kutya” elnevezés alul felmentette, ellenben a sértő lelkiatyát 20 korona pénzbírságra ítélte. Az ítélet jogerős lett.

Uj uri divat és férfi szabó-üzlet. Egy impozáns üzlettel fog gyarapodni december hó 9-től az ujhelyi kereskedelem, melyben feltalálhatók lesznek mindazon kellékek és divatickek, amikre uri embernek szüksége van; nem szükséges tehát az egyes cikkekért több céget kutatni, mert ebben az üzletben cipőtől kalapig minden feltalálható lesz. Az új cég a nagy szövetraktár mellett egyszerű smind férfi szabóságot is állít fel, melyben angol szabász fogja a legkényesebb és legdivatosabb igényeket is kielégíteni. Továbbá egyenruhák készítésére is berendezkedik, úgy hogy az egyenruhához szükséges hozzávalókat is, valamint sapkákat portopékkal, nyakszegélyeket, kesztyűket stb. szintén állandó raktáron fog tartani. Ezen nagyszabású üzlet tulajdonosa *Kerekes* Pál lesz, kinek hasonúlete már Nyiregyháza is van. Az üzlethelyisége pedig *Waller* József Rákóczi-utcai ujonan épült emeletes házban lesz. Részletes felvilágosítást ad nevezett cégnek lapunk mai számában megjelent hirdetése.

Uj vasut. Az ungvár—peresény—berezna—sztavna—voloszána—uzsok—siánk—lemergi vonalon lengyel földre vezető új vasut közgazgatási bejárása megtörtént és a vasut a közforgalomnak átadva lett, ezzel életbe lép a Budapest felől irányított új menetrend is, amely előnyösebb lesz, mint a jelenlegi.

Postaügynökség Varannócsémernyén. Zemplén vármegye területén fekvő Varannócsémernye községben 1905. évi december hó 1-én postaügynökség lép életbe, mely bárhová szóló levélpostai küldemények, továbbá csak a belföldre, Ausztriába, a megszállott tartományokba vagy Németországba szóló, 1000 korona értékű meg nem haladó pénz és esomag-küldemények felvételével, továbbításával, leadásával és postautalvány kezeléssel, nemkülönben postatakarékpénztári ügyletek közvetítésével van megbízva. A postaügynökség cheque és postatakarékpénztár betéteket csak 1000 korona erejéig fogad el. A postaügynökség kézbesítési köre Varannócsémernye községre terjed ki.

Elfogott betörők. Folyó hó 27-én délután 4 órakor *Kaszárda* rendőrőrmester *Szladek* Lajos szakaszvezető és *Stein* János rendőr közbenjöttével letartóztatta *Markovics* Kálmán és *Ferkó* Zsuzsi varanói cigányokat, akik folyó hó 25-éről 26-ikára menő éjjel Varannócsémernyén betörték *Szilvai* kereskedő boltjába és onnan 240 korona ezüstpénzt loptak el. Mikor a betörő-tolvajokat elfogták, a lopott pénzből már csak 137 korona 54 fillért találtak nálok. Száz koronánál többet elköltöttek ruhaneműekre, sőt ékszereket is vásároltak. Letartóztatásuk után a rendőrségi zárkában helyezték biztonságba őket.

Felvidékünk új vasutja. A kereskedelemügyi miniszter dr. Rudnyánszky Jenő budapesti ügyvédnek az államvasutak Homonna állomásától Lácfalva, Hazsina, Nagykemence, Modrda, Czirókabéla és Szinna községek határain át Sztakesinig vezető úrunkendés nyomtávu vasutvonalra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta.

Sulyos baleset. *Bihari* Béla gyári asztalost egy faoszlop elvágása alkalmával sulyos baleset érte. Mikor a gerenda egyik végéből egy darabot lefűrészelt, a hosszú gerenda a gyalupadról lecsuszott és *Biharinak* bal kezefejét összetörte. A sérültet lakásán ápolják.

Csendőrségi járőr a vasuti állomáson. Egy újabban kelt miniszteri rendelet szerint a helybeli nagy vasuti állomáson a f. évi december hó 1-től egy csendőrségi járőr is fog a rendőrségen kívül szolgálatot teljesíteni. A csendőrség főleg az engedély nélküli kivándorlást fogja ellenőrizni.

Dunky fivérek. es. és kir. udvari fényképészek társfőnöke f. évt december 3-án és 4-én fog felvételeket eszközölni sátorhajhelyi műtermében (Főtér 9. szám) ugyancsak f. é. dec. 3-án sárospataki műteremben is lesznek felvételek, ezal egy szermint az utolsók lesznek e szezonban, mert a sárospataki műterem tavaszig zárva marad.

KÖZGAZDASÁG.

*** A szüret vége.** Közép-hegyalján a szüret e napokban ért befejezést. A termés középátlulának mondható, míg a borminősége az elmúlt évihez képest a nyári nagy szárazságok miatt sokkal vékonyabb. A bortermés még mind meg van, nagyobb vevők nem jelentkeznek, a minek okát a hazai, valamint az oroszországi bonyodalmak is hátrálják, valamint az is, hogy a múlt évi borkészletek még most is a borkereskedők pincéiben hevernek. A paraszt borokat helyenkint 22—25 forintjával veszik, de az uri boroknak az ára még nincs megtörve. A kisebb szőlősgazdák kétségbe vannak esve, mert boraiat nem tudják értékesíteni, miáltal pénzhez nem juthatnak. Az eső folytonosan esik, a községek a nagy sár miatt alig megközelíthetők. Bortermésben ez idő szerint a legnagyobb eredményt érte el báró *Waldbott* Frigyes tolesvai nagyszőlőbirtokos, a kinek ez évben 1428 hordó bora termett. A báró szőlőinek a kiterjedése: 130 kat. hold termő, 25 hold ez évi ültetés és mintegy 150 hold még ültetetlen. Az ezekbe került boros pincéi szinte nagy kiterjedésűek. A csetői pincébe, 2000, a gypárosiba 2500 és a mezőzomboriba 400 hordó bor fér el, míg az erdőbényei Rákóczi nagy pince ez idő szerint még üresen áll. A kincsem híres szőlőbéli kastély ez évben 50 ezer korona költséggel, *Cziráki* Ferenc építész által oszlopos fronttal emeletre épített fel, alatta 2000 hordó befogadására szolgáló borkamarával. *Podlovits* Károly bor és szőlőgazdasági intéző kezeli az új szőlőültetéseket, valamint a telepek beosztását oly szakértelemmel vezeti, hogy azok nagyszerű berendezéseit még a külföldi szaktudós szőlőbirtokosok is megcsodálják. A szőlőtelepeken állandóan 300 munkás kap foglalkozást s mivel báró *Waldbott* a munkásokat napszámokon kívül egyéb segélyben is részesíti, munkásokban soha nincs hiány. A munkások éven át több mulatságot is rendeznek s ilyenkor az egész bárói család gyönyörködik a munkásnép mulatozásain. Ez idei szüreti bál is igen jól sikerült és onnan még minden munkás hazra vitelre kapott: 1 kenyert, fél kilo szalonnát, 2 liter bort s a férfiak 5 szivart és a nők fejkendőket. Említést érdemelnek még a „Kincsem szőlő” kastélyhoz vezető és svájci módra épített kocsis és gyalogutak is, valamint a hegytetőn beültetett nagy gyümölcsös, a mely szinte már szép jövedelmet hoz az uradalomnak. A szőlőhegy tetején emelkedő és a nemzeti trikolor lengető impozáns kastély meszsze vidékre hirdeti a nemes báró hazafiasságát.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETE.

K. P. Bpest; V. S. Gyöngyös; L. M. Kassa; R. F. Bpest; N. P. Kassa; K. L. Kecskemét; P. Kolozsvár — a szives gratulációkat köszönjük.

Kérelem. T. munkatársaink felkérjük, hogy lapunk karácsonyi számába szánt dolgozataikat sziveskedjenek szerkesztőségünkhöz legkésőbb december hó 15-ig beküldeni.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Éhlert Gyula.

